

felelő szemináriumok bevezetésével elő fogja segíteni a jelöltek világnézetének fejlődését.

Madzsar Imre tanulmányában az írás, nyelv és beszéd kialakulását, meghatározását és egymáshoz való viszonyait elemzi. Vizsgálatait és megállapításait azután kapcsolja az írás-olvasás tanításához. Helyes úton vezetett vizsgálat és megfigyelés vezethet el a helyes, de nem többé-kevésbé meszterkéltsé és gyakran változtatott módszerekhez.

Dékány István tanulmányának címe: „Az iskola lényege és elfajulásai.“ Azon kérdés vizsgálatával indul, vajjon az iskola szervezet-e? A szervezet jegyeinek megállapítása eredményeként kimondja, hogy az iskola nem „szervezet“. A természetes „közösségek“ vizsgálata után megállapítja, hogy az iskola: bizonyos szervezeti elemekkel is ellátott, tehát — bizonyos mértékig — rendezett közösségi „missziókeret“. Ebből érthető meg tantervek készítésénél az egyes tárgyak, sőt egyes tanári személyek erős missziós érzésének érvényesülése (lásd a földrajz erős előrenyomulását a középiskolákban! Szerk.), az egyes tanárok túlkövetelménye. De ebből folyik a tanárok irtózása az általános szabályoktól. Konkrét tények elé állítatván minden nap, csak konkrét utasításoknak tud pontosan megfelelni. A szervezet és közösség jegyeinek megállapítása után az iskolának két fő elfajulási lehetőségére mutat rá. Ezek egyike a túlszervezettség, amikor az iskola nagyüzemmé válik. Erre főleg Amerika nyújt példát iskola-városaiival, ahol a nevelő minden lépése „pontozatokba“ van szedve. A szabály uralkodik, s nincs nevelő-egyéniség. A tanuló nem egyéniséggel, csak a szabályokkal áll szemben. A másik elfajulási lehetőség az aktualitás túlzott beállítása. Ez lehet hasznossági és politikai elv. Azonnal felvenni lokális érdekszempontokat az iskola életébe. Pl. a biztosító társaságok érdekében a biztosítás fontosságának hangoztatása, vagy politikai cél bevezetése az iskolába (itt szerző bizonyára Német-, Olasz- és Oroszországra gondolt.). A külső tényezők úgy mondják, vezessük be a gondolatot „idején“. Ez többnyire azt jelenti, hogy „időnek előtte“.

A kisebb közlemények között *N. M. Butler*, a newyorki Columbia-Egyetem elnöke előadásának tartalmi kivonata vonja magára figyelmünket: „A tanítás nem nevelés“. Amerikai gondolat, a tanuló választja meg az anyagot, amit tanulni óhajt. A tanár hajszolja tanítványai kedvét. A vizsgálat tisztán technikai teljesítményeken alapul, nem a minőség, teljesség, hanem a tesztszámponatok döntenek. Aki bármily jól tanít is, még nem jó nevelő is! A nevelésben az ismeretek, bár fontosságuk nem kétséges, a jellem, viselkedés mellett alárendelt szerepet játszanak.

Nevelésügyi Szemle I. évf. 9—10. száma. *Várkonyi Hildebrand* „Az átöröklés kérdései és a neveléslélektan“ néhány fontosabb problémájára mutat rá, angol és amerikai kutatók munkája alapján. Ez megóvhat az egyoldalú német szakirodalmi ismeretektől. Az átöröklés tanának fogyatékosága, hogy hiányzik az átörökölhető lelki vonások, sajátságok szabatos meghatározása. Így pl. a figyelem maga többféle figyelemfajból állhat és mindegyik működése több összetevőtől függő bonyolult folyamat. A testi örökölhető sajátságok mellett az általános intelligencia és az érzelmességnek állandó, vagy változó volta azok a lelki tulajdonságok, amelyek pszichológiailag jól körül-

határoltak és átöröklhetők. A szerzett lelki sajátságok nem öröklődnek. Öröklődhetik az a lelki struktúra, amelyet közönségesen „jó nyelvérzéknek” nevezünk, de nem az előd által megtanult nyelv. Az átöröklésnek bizonyos törvényei már ismeretesek, mint pl. a gyakorisági görbe (a szélsőséges értékektől a középérték felé növekszik a gyakoriság) és a regresszió (a természet az átlagra törekszik), de ez nem jelenti azt, hogy adott esetben az egyes utódokra bizonyosan bekövetkező struktúrárt megállapítsunk. A variációkat nagyon sok olyan ok hozza létre, amelyeket a tudomány még nem fedezett fel. Az utódok különbözősége az elődöktől épen úgy átöröklési törvény, módszer, mint a hasonlóság. Az átörökölt tényezők és a környezeti hatások egymáshoz való viszonya még ma sem megoldott kérdés, pedig ezen múlik a nevelhetőség kérdése. Az átörökölt lelki jellegek változatlan környezetben és testi kondícióban változatlanoknak mutatkoznak, bár bizonyos mértékben fejlődnek. Az átörökölt és környezeti hatások viszonyát vizsgálták azonos környezetben (árvaház) nevelődő gyerkeken, egypetéjű és nem egypetéjű származó ikreken. A kérdésnek azonban oly sok és nehéz pontja, hibaforrása van, hogy bizonyossággal ma sem dönthető el. Az egész eredmény a sok kutató munka után annyi, hogy sok hibaforrás már ismeretessé vált, a kérdések és fogalmak szabotossága növekedett.

Makay Gusztáv: „A magyar nemzeti nevelés problémája” c. cikke súlyos gondokat ébreszt. Amikor ismertetjük, nem követjük pontos sorrendben gondolatait, hanem a mondatok mögött keressük a belső értelmet. Régóta halljuk a nemzetnevelés szükségét. El is ismerjük. De mi legyen az a határozott cél, amely ebben egységet adjon? Valami kézzelfoghatót, nem pedig általánosságokban elvesző hazafiasságot. Az orosz, olasz, német ifjúság határozott, jól körvonalozott cél felé nevelődik. Ezek az eszmék nálunk nem követhetők. De mit állíthatnánk középpontba? Az ellanyhult irredentizmust? A revízió túlzó optimista, vagy észszerű formáját? A békés, vagy háborús megoldás gondolatára neveljünk? Erős és hősiességű ifjúság állhatja meg majd csak a helyét. Talán a cserkészlet programját fogadjuk el? De sok benne a magyartalan, nemzetközi elem. Nálunk „égető” probléma, súlyos feladat” még a cél, várunk kell reá, a jövő bizonyára meghozza.

Meg kell említenünk *Kaza Lőrinc* sorait „*A polgári iskola reformjához*”. Kimutatja az ugyanezen folyóirat előbbi számában közölt Szombathelyi György-féle terv (3 osztályos polgári iskola a VI. elemre építve) képtelenségét. A Szombathelyi által felsorolt érvekből az következik, hogy a polgári iskolának, kizárólag a IV. elemi osztály után, legalább 5 évesnek kell lennie. Reméljük, hogy a reform kifejleszti majd és nem csonkítja meg még jobban a mai formájában máris csonka polgári iskolát.

A folyóirat nagyobb tanulmányai még: *Házy Albert*től „*A magyarságtudomány a kereskedelmi iskolák új tantervében*”, *Wagner Ferenc*től „*Tanítóképzőink történetelméletéhez*”, *Aldobolyi Nagy Miklós*tól „*Földrajztanítás és gondolkodásra nevelés*”.

A Jövő Utjain 6. száma *Adler Adolf* osztrák ideggyógyorvos és pszichológus munkásságának ismertetését tűzte ki céljául. A folyóirat sok nevelő és pszichológus tollát hozta evégből mozgásba. Bár Freud tanítványa volt, nem